

Artvin Çoruh
Üniversitesi
İlahiyat Araştırmaları
Dergisi
Yıl: 2017, Cilt:1, Sayı:2
Sayfa:273-277
e-ISSN: 2602-3253

AKADEMİK-US

Artvin Coruh University
Journal of Theological
Researches
Year: 2017, Vol:1, Issue:2
Pages:273-277

جامعة أرتوين جوروه
مجلة بحوث الإلهيات
السنة: ٢٠١٧، العدد: ١،
العدد: ٢
الصفحة: 273-277
p-ISSN:2587-0750

akademikus.artvin.edu.tr

Hız. Peygamber'e Yahudi ve Hristiyanların Yöneltilikleri Sorular

Aynur URALER

İstanbul: İFAV, 2016, 399 sayfa.

Semanur UZUN*

Aynur Uraler, *Hız. Peygamber'e Yahudi ve Hristiyanların Yöneltilikleri Sorular* isimli çalışmasında, Hız. Muhammed'in peygamberliğinden sonraki dönemde ehl-i kitap mensupları tarafından kendisine sorulan soruları ve Hız. Muhammed'in bu sorulara karşılık verdiği cevapları tespit etmekte ve değerlendirmektedir. Hadis alanında hazırlanan eserde yazar, hadis ilminin sünneti ortaya çıkarma görevinden hareketle Hız. Peygamber'in ehl-i kitap ile ilişkilerini anlamaya yönelik bilgilerin tasnif edilmesini hedeflediğini ifade etmektedir (s.13). Yazara göre bu bilgileri tespit etmek öncelikle, Hız. Peygamber'in sorular karşısında muhataba gösterdiği tavrı incelemeye ve onun (s.a) tebliğ usulü ve üslubunu ortaya çıkarmaya imkan vereceğinden önemlidir. Bunun dışında rivayetlerde, ehl-i kitabın soruları ne maksatla sordukları, Hız. Peygamber'e ve dinine yaklaşımlarının nasıl olduğuna dair fikir edinmeyi sağlayacaktır. Ayrıca, gayr-ı müslimler tarafından Hız. Peygamber hakkında yapılan çalışmalarda birtakım yanlış bilgi, iftira ve karalamaların bulunması, söz konusu çalışmanın doğru bilgiyi tespit etme ve paylaşma imkânı sunma amacıyla uygun düşmektedir (s. 15).

* Arş. Gör. Artvin Çoruh Üniversitesi ORCID: 0000-0003-0866-3768
e-mail: semanurzn@gmail.com

Kitap; giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. *Giriş* bölümünde yöntem ve kaynaklar hakkında bilgi verilmektedir. Buna göre hadis alanında hazırlanan çalışmada, konu ile ilgili rivayetler bir araya getirilerek hadis usulü açısından değerlendirilmekte ve elde edilen rivayetler yorumlanmaktadır. Bununla birlikte hadis kaynaklarının yanı sıra tefsir ve siyer türü kitaplardan yararlanılmış, gereken yerlerde Yahudilerin ve Hristiyanların dini inanç ve uygulamaları hakkında rivayetlerin daha anlaşılır olması için Tevrat, İncil ve konu ile ilgili diğer kaynaklara da müracaat edilmiştir.

Ayrıca soruların ehl-i kitap açısından değerlendirilmesi hadis alanının dışında olduğundan dinler tarihi, tefsir ve İslam tarihi araştırmacılarına bırakılmıştır. Dolayısıyla soruları soran Yahudi ve Hristiyanların hayatları, soruların Tevrat ve İncil muhtevası açısından değerlendirilmesi gibi hususlara çalışmada yer verilmemiştir.

Yazar, yaptığı araştırmalar sonucu, Hz. Peygamber'e ehl-i kitabın sorduğu soruları içeren tek bir kitabın bulunduğunu tespit etmiştir. Mevlana Abdurrahman Fırakî Kütahyavî'ye (ö. 1580) ait olan Kırk Sual isimli bu eserin ele aldığı soruların kaynağının belirtilmediğini ve eserin hadis ilmi açısından sıhhatinin şüpheli olduğu ifade edilmektedir.

Çalışmada yer alan rivayetler; kütüb-i tis'a ve diğer hadis kaynaklarından, tefsir ve siyer kitaplarından derlenmiştir. Tespit edilen 40 sorunun 21'inin tefsir, 15'inin hadis ve diğer 4 rivayetin siyer kaynaklarında yer aldığı ifade edilmektedir. Rivayetlerden, soruları soranların daha çok din adamları veya kavimlerin ileri gelenleri olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Rivayetlerin daha iyi anlaşılması için, kaynağın hadis, siyer, tefsir alanlarından hangisinde yer aldığına bakılmaksızın en kapsamlı şekilde anlatılanları -senedi zayıf olsa bile- eserde sunulmuştur. Hadis dışındaki kitaplar da dâhil olmak üzere bütün rivayetlerin yalnızca sened açısından değerlendirildiği, metin tenkidi yapılmadığı belirtilmiştir. Yazar, yapmış olduğu tahliller sonucu 40 rivayetten 8'inin sahih, 12'sinin hasen, 15'inin zayıf ve 5'inin senetsiz olduğunu tespit etmiştir. Buna göre tespit edilen kırk sorudan yarısının hadis ilmi açısından güvenilir olduğu ortaya konmuştur (s. 361). Ancak aynı sayfanın sonunda da ifade

edildiği üzere söz konusu rivayetlerin tahlili yapılırken yalnızca esere alınan rivayetlerin senedi değerlendirilmiş, diğer tarikler incelemeye alınmamıştır. Dolayısıyla diğer senetlerin incelenmesi, sonucu değiştirebilecektir.

Eserin, *Hız. Peygamber ve Ehl-i Kitab* başlıklı birinci bölümü "Ehl-i Kitab ve Dinleri" alt başlığı ile başlamakta, bu bölümde ehl-i kitabın tanımı yapılmakta, kimlerin ehl-i kitab sayıldığı konusu ele alınmaktadır. Ardından Yahudilik ve Hıristiyanlık hakkında giriş niteliğinde bir bilgilendirme bulunmaktadır. "Hız. Peygamber Zamanında Ehl-i Kitab" alt başlığında Hız. Peygamber zamanında Arap yarımadasında bulunan Yahudi ve Hıristiyanların durumları hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre Yahudilerin, Hicaz, Vadi'l-kura, Hayber, Teyma, Yesrib (Medine), Eriha, Eyle, Hire ve Fedek'te yaşadıkları, Mekke'ye ticaret için gittikleri belirtilmiştir. Hıristiyanların ise Benu Tağlib, Benu Bekr, Benu Tayy, Benu Temim, Benu Kuda, Benu Gassan, Benu Lahm ve Necran'da yaşadıkları Mekke ve Medine'de ise çok az sayıda buldukları nakledilmiştir. "Hız.Peygamber'in Ehl-i Kitab ile Münasebetleri" isimli üçüncü alt başlıkta, Yahudi ve Hıristiyanların soru sormalarının altında yatan sebebi ortaya koymak maksadıyla dönemin şartları siyasi, ekonomik, coğrafi ilişkiler üzerinden değerlendirilmiştir. Buna göre Hız. Peygamber'in, Mekke ve Medine çevresinde sayılarının daha fazla olması sebebiyle Yahudilerle daha sık olmak üzere hem Yahudilerle hem de Hıristiyanlarla Kur'an-ı Kerim'in "...ehl-i kitapla mücadelenizi en güzel yolla sürdürün..." (Ankebut 29/46) ayetine bir örnek teşkil edecek şekilde ilişki içinde bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Yahudi ve Hıristiyanların ise sorulan sorularda genel olarak imtihan etme ve itmi'nan yani şüpheleri gidermek amacı taşıdıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte Yahudilerin soru sormayı bir ölçüde Hız. Peygamber'le mücadele araçlarından biri olarak kullandıkları, bu şekilde Hız. Peygamber'e karşı zafer kazanmak istedikleri ilave edilmektedir (s. 68).

Yahudi ve Hıristiyanların Soruları başlıklı ikinci bölümde önce Yahudiler tarafından sorulduğu tespit edilen 37 soru, konularına göre sınıflandırılan başlıklar altında tek tek ele alınmaktadır. Bu sorular konularına göre 10 başlıkta şu şekilde sınıflandırılmıştır: Allah Teala ile ilgili sorular, Kur'an-ı Kerim'le ilgili sorular, bazı

ayetlerle ilgili sorular, Hz. Peygamber ile ilgili sorular, diğer peygamberlerle ilgili sorular, ahiret ile ilgili sorular, gaybla ilgili sorular, İslam dinindeki bazı uygulamalarla ilgili sorular, Yahudilerle ve Tevrat'ta bulunan hükümlerle ilgili sorular ve dolaylı sorular. Her başlığı altında soru, en kapsamlı rivayet metni ile -senedi zayıf olsa bile- sunulduktan sonra rivayet muhteva açısından değerlendirilmekte, ardından soruyu soranların ve Hz. Peygamber'in tutum ve yaklaşımları yorumlanmaktadır. Rivayetlerin senet açısından değerlendirilmesi dipnot bölümünde; a. ravilerin tanıtımı ve cerhta'dil açısından durumları, b. rivayetin sıhhati açısından durumu şeklinde incelenmektedir. Bu durum metnin akışını bozmadığı ve gerektiği yerde kolayca rivayetle ilgili sıhhat durumuna bakılmasını sağladığından okuyuşu kolaylaştırmaktadır.

Yahudiler için uygulanan bu yöntem aynı şekilde Hristiyanlar tarafından sorulduğu tespit edilen 3 soru için de uygulanmaktadır. Hristiyanların soruları, a. Kur'an-ı Kerim'le, b. Kendi dinleriyle, c. Ahiretle ilgili sorular şeklinde sınıflandırılmıştır.

Soruların incelenmesinin ardından sorularla ilgili rivayetler kaynak ve isnad açısından değerlendirilmektedir. Daha sonra sorular çerçevesinde oluşan tavırlar değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede, soru soranların genel tutumlarının, Kur'an-ı Kerim'de geçen ehl-i kitabın özelliklerinden büyüklük taslamaları, gururlu olmaları, hem Allah'a hem de insanlara verdikleri sözlerde durmamaları, kalplerinin katılığı, inatları ve bilerek gerçeği inkâr etmeleri gibi niteliklerin yansımalarının bulunduğu ifade edilmektedir. Ehl-i kitabın, Hz. Peygamberin cevapları karşısındaki tutumlarının değişken olduğu, bir kısmının Müslümanlığı kabul ettiği, bir kısmının ise istedikleri cevapları alamayınca tepki gösterdikleri ve münakaşa ettikleri belirtilmiştir. İman etme açısından bakıldığında ise cevaplar üzerine 3 çeşit tepki verildiği anlaşılmaktadır: Müslüman olanlar, Müslüman olmayanlar ve Müslüman olmamakla birlikte Hz. Muhammed'in peygamber olduğunu itiraf ve kabul edenler.

Kitabın sonuç bölümünde, Hz. Peygamber'in ehl-i kitabın sorularına cevap vermesinin faydalarından bahsedilmektedir. Neticede ehl-i kitaptan bazılarının Müslüman oldukları,

Müslüman olmayanların sorularına cevap buldukları, Hz. Peygamber'in, gayr-i Müslimlerle ilişkilerin nasıl olması gerektiği ve onun dini tebliğ metodunun nasıl olduğu konularındaki örnek davranışlarının önemi ve ehl-i kitabın sorularının ayetlerin nüzulüne, hadislerin vüruduna vesile olduğu ifade edilmektedir.

Genel bir değerlendirme olarak, Aynur Uraler'in zikredilen çalışması, Yahudi ve Hristiyanların Hz. Peygamber'e yöneltiltikleri soruları toplu şekilde görme ve onun (s.a) muhataplarına karşı tutum ve davranışlarını, münasebetlerini, tebliğ metodunu anlama imkânı sunmaktadır.